

Висоцький К.Р.,
здобувач третього рівня вищої освіти «доктор філософії»
за спеціальністю 292 «Міжнародні економічні відносини»,
Західноукраїнський національний університет, м. Тернопіль*

ЄВРОПЕЙСЬКА ІНТЕГРАЦІЯ В КОНТЕКСТІ ВИКЛИКІВ РЕГІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ

Vysotskyi K.R.,
*postgraduate student at the department of international economics,
West Ukrainian National University, Ternopil*

EUROPEAN INTEGRATION IN THE CONTEXT OF REGIONAL SECURITY CHALLENGES

Постановка проблеми. Війна РФ проти України, яка відбувається безпосередньо біля кордонів Євросоюзу, змусила переосмислити підходи до формування економічної стійкості Європи. Після Другої світової війни життя в Європі було відносно мирним, а безпека, здавалося, відійшла на другий план. Малі конфлікти в навколишньому регіоні не ставили під сумнів стабільність європейської архітектури безпеки. Завдяки співпраці держав-членів Європейського Союзу (ЄС) конфлікти в Європі здавалися більше історичними проблемами, ніж поточними. Водночас події в Україні 2014 року посирили увагу до питань безпеки в регіоні. Конфлікт між Росією та Україною, який у лютому 2022 року переріс у війну, висунув на перший план забуті питання безпекової політики в Європі та конкуренції між державами за зміцнення власної безпеки.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання стійкості ЄС та безпеки в Європі розглядалися в роботах Б. Бузана, О. Вовера, О. Коротченка, П. Моргана, С. Пітера, С. Холінга, Д. Чандлера.

Повномасштабне вторгнення РФ на територію України окреслило коло досліджень європейських та українських вчених у сфері європейської інтеграції та безпеки. О. Суходоля виокремив пріоритети розвитку політики ЄС щодо забезпечення стійкості критичної інфраструктури та безперервності життєво важливих функцій на рівні ЄС [1]. І. Ліщинський, М. Лизун ідентифікують загрози регіональній безпеці в Європі [2]. Д. Лазаренко, Ю. Коваленко, О. Марченко досліджували складні аспекти енергетичної безпеки під час війни з урахуванням різних факторів [3]. Стаття Г. Дугінець, М. Таран «Енергетична стійкість Європейських країн: досвід для України» [4] присвячена ідентифікації, сутності енергетичної стійкості Європейських країн та визначення найкращих практик для впровадження в Україні. Д. Покришка здійснив аналітичний огляд стратегічних документів Європейського Союзу у сфері економічної безпеки [5], в якому визначено головні пріоритети та заходи політики ЄС, спрямовані на реалізацію оголошеної 20 червня 2023 року Європейської стратегії економічної безпеки, зокрема забезпечення конкурентоспроможності та захисту від ризиків.

В. Бойко, М. Василенко, С. Кухаренко [6] розглядають питання узгодження країнами ЄС законодавчої бази відповідно до науково-технічного прогресу, що повинно забезпечити підвищення якості та стану кібербезпеки.

Проте, залишається низка невирішених проблем, які стримують ефективну реалізацію політики ЄС у сфері безпеки та ускладнюють інтеграцію України до європейського безпекового простору.

Постановка завдання. Метою статті є дослідження загроз та викликів безпеки для країн Європейського Союзу, які виникли у зв'язку із військовою агресією Росії проти України, та визначення перспектив, які відкриває євроінтеграція для вирішення конфліктів.

Виклад основного матеріалу дослідження. Події останніх трьох років в Україні вимагають від Європейської спільноти формування нових підходів для забезпечення як військової, так і економічної безпеки регіону. В цьому контексті слід згадати процес формування єдиної післявоєнної Європи, коли було розпочато інтеграційний процес за участю шести західноєвропейських країн, який є свідченням того, що європейська система безпеки має багато тих рис, яких європейці хотіли позбутися, переосмисливши своє конфліктне минуле. Нинішня ситуація повертає нас до подій у Європі, де після тривалого періоду конфліктів і війни розпочався процес пошуку моделі мирних відносин. Після Другої

* Науковий керівник: Лизун М.В. – д-р екон. наук, професор

світової війни в Європі було розпочато інтеграційний процес за участю шести західноєвропейських країн.

Знання можливостей і обмежень інтеграційних механізмів як вирішення проблем безпеки дозволяє краще зрозуміти політичні процеси, які зараз відбуваються в європейській регіональній системі, і перспективи, які відкриває євроінтеграція для вирішення конфліктів. Водночас питання євроінтеграції України та її зв'язку з безпекою, незважаючи на свою актуальність, не набуло належної уваги, особливо після подій 2014 року. Європейська інтеграція продовжує розглядатися в контексті геополітичних рішень, особливо щодо членства в ЄС як протидії російській загрозі. Це дослідження є спробою реконструювати, як інтеграція може бути використана для вирішення проблем європейської безпеки.

Традиція поєднання безпеки та інтеграції має давню історію, починаючи з перших проєктів європейського об'єднання. Досягнення миру в Європі було головною вимогою європейських рухів опору під час Другої світової війни. Батьки-засновники Європейського співтовариства, такі як Ж. Моне, К. Аденауер і Р. Шуман [7], поділяли ці аргументи, які лягли в основу планування будівництва інтегрованого проєкту. Взаємозв'язок між безпекою та інтеграцією також можна знайти в багатьох аспектах структури та поведінки сучасного Європейського Союзу, але цей зв'язок, як прийнято вважати, був започаткований запуском Спільної європейської зовнішньої політики та політики безпеки (common foreign and security policy (CFSP)) [8].

Інтеграція може бути ефективним підходом до вирішення проблем безпеки. Історія розвитку ідеї європейської єдності показує, що безпека є проблемною сферою, яка суттєво вплинула на переформатування європейського політичного поля. Унітарні рішення залежать не лише від інтерпретації природи загрози безпеці, але й від теоретичної обґрунтованості принципів геополітики. Ідея європейської єдності та розвиток нормативних теорій, особливо федералізму та функціоналізму [9], забезпечують концептуальну основу для роздумів про проблеми європейської безпеки та пропонують варіанти їх вирішення. Завдяки запровадженню інтеграційного процесу Європа перетворилася з «континенту війни» на «континент миру», але принципи цієї інтеграційної моделі суттєво відрізняються від нормативних вимог. Вивчаючи безпекові умови для початку інтеграції та безпекові можливості створеної спільноти, можна буде визначити параметри європейського безпекового рішення, яке формуватиметься на основі подолання безпекових дилем. Ще один виклик стосується розкриття безпекового характеру «тіснішого союзу» як політичного продукту інтеграції, яка виникла разом із державами-членами та їхніми «особливими» ролями у сфері безпеки. Модель Європейського проєкту миру припускає, що, всупереч передбаченням федералізму та функціоналізму, зміцнення союзів не є протиставленням національним державам. Натомість представники держави в спільноті формують систему «мирного націоналізму», яка відрізняється від традиційних систем безпеки. Він заснований на балансі сил або гегемонії [10]. Характер сучасних міжнародних відносин, який ґрунтується на пріоритеті національних інтересів, гарантує формування стабільної спільноти націй. Держави можуть співпрацювати, але така співпраця короткочасна і спрямована на просування національних інтересів.

Країни утворюють тимчасові коаліції, коли бажать досягти відносної переваги, наприклад економічної, політичної чи військової. З цієї точки зору участь держави в інтеграційних проєктах є доцільною лише за умови досягнення конкретних цілей. Фактором, що перешкоджає співпраці між державами, є занепокоєння щодо відносної переваги та мотивації партнера. Спрямованість держави на досягнення відносної переваги, яка зазвичай визначається через співвідношення військового та економічного потенціалу, є мотивуючим чинником, який визначає доцільність і співпрацю.

В асоціаціях, створених у відповідь на конкретні загрози, країни прагнуть гарантувати, що їх участь відповідає загрозі, яку вони сприймають. Незважаючи на перешкоди для співпраці між державами, логіка дилеми безпеки змушує держави створювати альянси для протидії спільним ворогам і підтримки стабільності в міжнародній системі.

У сучасній системі міжнародних відносин з горизонтальним розподілом сил підтримка мирних відносин між державами в регіональній або світовій системі відбувається за допомогою механізмів балансу сил або гегемонії. Збалансувати силу інших країн можна за допомогою союзів і федерацій. Утворення альянсів дозволяє більш рівномірно розподілити владу в міжнародній системі та не дозволяє іншим державам (коаліціям) змінювати статус-кво. У регіональних або міжнародних системах держави або альянси можуть стати гегемонами та створювати міжнародні чи регіональні порядки [11]. Традиційно європейські країни розглядали своїх сусідів як потенційні джерела загроз безпеці та шукали захисту через альянси з іншими країнами. Найпоширенішим способом досягнення безпеки була колективна оборона або утворення союзів. Стівен Волт визначає оборонний альянс як «офіційну угоду, яка вимагає від кожної країни мобілізації своїх військових сил проти однієї чи кількох конкретних країн». З точки зору країни, яка перебуває під загрозою, найкращим способом дій є створення альянсів з іншими країнами, які опинились у подібному стані [12].

Ідея посилення європейської оборони з'явилася ще до війни в Україні на фоні побоювань можливого віддалення США від Європи. У 2017 році президент Франції Е. Макрон запропонував

створити спільні сили втручання, спільний оборонний бюджет та доктрину дій. Вже після повномасштабного вторгнення РФ в Україну, а також приходу до влади у США президента Д. Трампа, з його сумнівами щодо перспектив НАТО та спроб «домовитись» з Росією, стає реальністю спроба європейських країн створення спільної армії. Так, у 2023 р. видатки ЄС на оборону збільшено до 270 млрд євро (у 2010 р. – 194 млрд євро). У 2022 році ЄС ухвалив «Стратегічний компас» [13], що став планом європейської оборонної політики до 2030 року. У 2024 році в його рамках прийнято нову оборонно-промислову стратегію (EDIS) [14], мета якої зробити оборонну промисловість більш уніфікованою та зменшити залежність від поставань з-за меж ЄС, першочергово США. В контексті цих заходів на початку вересня 2024 р. в Києві відкрили офіс оборонних інновацій ЄС. Він має займатись співробітництвом між українським оборонним сектором та європейськими партнерами. Зокрема, ідеться про розробки в ІТ та виробництві зброї.

Повномасштабна агресія Росії проти України з 24 лютого 2022 р. фундаментально вплинула на функціонування Євросоюзу, змінила перспективи щодо членства нових країн. Три роки війни в Україні дали підстави для перегляду рівня стійкості ЄС, зміни підходів до забезпечення різних аспектів регіональної безпеки.

Той факт, що агресія Росії триває ще з 2014 року, не змінило до 2022 року ставлення більшості країн ЄС до співпраці з Росією. Так, в 2020 році Росія експортувала 5 млн барелів нафти і конденсату (рис. 1). Більшість (48 %) потрапляла до європейських країн з країн OECD (Organization for Economic Co-operation and Development). Зокрема, до Німеччини – 11 %; Нідерландів – 11 %; Польщі – 7 % і Фінляндії – 4 %.

Рис. 1. Напрямки найбільшого обсягу експорту нафти з РФ у 2021 р. (частка від загального обсягу експорту, у %)

Джерело: на основі бази даних Statista

У 2020 році 72 % російського природного газу надійшло до країн-членів OECD, найбільше до Німеччини – 16 %, Італії – 12 %, Франції – 8 %, Нідерландів – 5 % [15].

У 2021 році ЄС імпортував з Росії газопроводами щоденно 380 млн м³ природного газу і понад 15 млрд м³ скрапленого газу щорічно (рис. 2). Очевидно, яку значну роль відігравала Російська Федерація в забезпеченні Європи природними ресурсами і наскільки значний вплив це мало на енергетичну безпеку континенту. Зазначимо, що продаж сировинних ресурсів приносив близько 40 % доходів до бюджету Кремля, з яких велика частина йшла на військові потреби.

24 лютого 2022 року стало для європейських країн початком відмови від російської сировини. Напад РФ на Україну і використання нею енергетичної сировини як засобу тиску поставили перед країнами ЄС завдання диверсифікації джерел поставок. Російський газ було частково замінено скрапленим газом із США. У листопаді та грудні було накладено санкції на російські нафту та нафтопродукти. Санкції, підлив газопроводу Nord Stream у вересні 2022 р. та транзиту газу через Україну в 2024 р. практично перекреслила заборону поставання російського газу в Європу. У 2023 р. участь країн на ринку експорту газу до ЄС мала такий вигляд: Норвегія – 30,3 %, США – 19,4 %, ПАР – 14,1 %, Росія – 14,8%, Великобританія – 15,7 %, інші – 15,6 %.

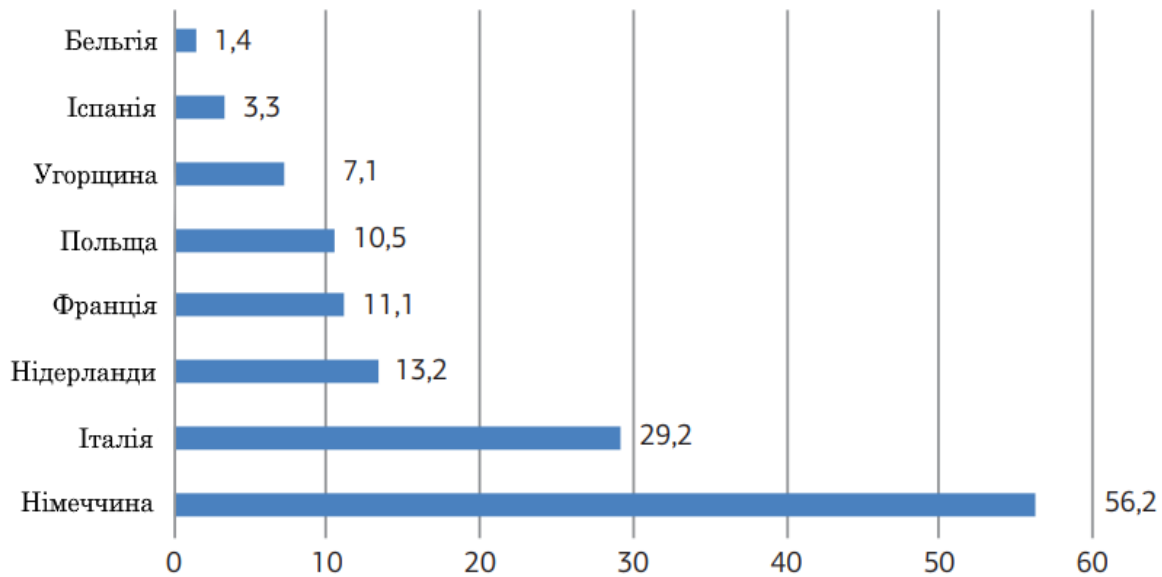

Рис. 2. Основні напрямки експорту російського природного газу в 2021 році (млрд м³)
Джерело: на основі даних International Energy Agency

Міжнародна Енергетична Агенція (International Energy Agency) підготувала та презентувала план дій [16], які мали допомогти Європі зменшити залежність від природного газу та нафти з РФ, основні з них:

- не підписання нових контрактів з Росією;
- заміна російських поставок газу альтернативними джерелами;
- встановлення мінімального рівня зберігання газу для підвищення ринкової стійкості;
- прискорення реалізації нових проектів з використання енергії вітру і сонця;
- виробництво електроенергії з існуючих ресурсів, сприяння розвитку біоенергетики та атомної енергетики;
- впровадження короткострокових заходів, спрямованих на захист чутливих споживачів;
- заохочення до енергозбереження;
- підвищення рівня диверсифікації та декарбонізації ресурсів.

Реалізація цих рекомендацій вже активно проводиться. Так, в серпні 2022 р. Європейська рада прийняла рішення про заповнення заздалегідь сховищ газу на 80 %. Для забезпечення стабільності та допомоги країнам, які технічно не мають такої можливості, зменшено споживання газу на 15 %. Німеччина прагне до 2030 р. забезпечити ринок енергетики на 80 % за рахунок відновлюваних джерел. Нідерланди, Бельгія, Італія роблять акцент на вітрових та сонячних електростанціях [17]. Російсько-українська війна виявила з однієї сторони багато проблем в енергетичній безпеці Євросоюзу, а з іншої – змобілізувала країни та міжнародні організації до конкретних дій, пов'язаних з диверсифікацією поставок, пошуком нових джерел енергії та інвестування у відновлювану енергетику.

Проблемою, яка існувала та особливо загострювалась під час війни в Україні, є питання стійкості та безпеки ланцюгів постачання критичної сировини та напівпровідників. Специфіка виробництва високотехнологічних продуктів (особливо в галузі відновлювальної енергетики, диджиталізації, космосу та оборони) передбачає кілька етапів, які зазвичай відбуваються в різних країнах (виробництво, обробка, обслуговування, постачання продукції, надання послуг і т.д.) [18; 19]. Одним із найважливіших елементів в цьому ланцюгу є відсутність або недостатність критичної сировини. Ця проблема особливо загострилась в період пандемії COVID-19, оскільки джерела критичної сировини в основному знаходяться поза межами ЄС, в більшості випадків – у Китаї. Російська агресія проти України стала додатковим чинником, який показав залежність економіки ЄС від ланцюгів постачання критичної сировини. Виходячи з цього, врегулювання питань з постачанням критичної сировини є одним із елементів економічної безпеки Євросоюзу.

Напад Росії на Україну тільки загострив бачення проблематики і необхідність прийняття комплексних рішень. В грудні 2022 р. прийнята відповідна директива з врахуванням обставин збройного конфлікту поруч з кордонами ЄС. Директива визначає стійкість критичних об'єктів, як «здатність до запобігання небезпеці», охорона перед нею, відповідь на неї, протистояння їй, злагодження та усунення наслідків, адаптація та відновлення після інциденту». Документ вимагає від країн-членів ЄС прийняття до 2026 року «стратегії зміцнення стійкості критичних об'єктів», розробку списку критичних організацій для конкретних секторів та підсекторів. Він також зобов'язує підтримувати критичні об'єкти в стані підвищеного рівня захисту [20].

Ще до початку війни в Україні Росію визнавали країною, яка, якщо не напругу, то не протидіє шкідливій діяльності у кіберпросторі. В перший ж день війни 24 лютого 2022 р. піддано кібератаці сателітарну систему Viasat KA-SAT з метою пошкодження супутникового зв'язку в Україні. Ця атака також позбавила до доступу до інтернету тисячі громадян інших держав, спричинила збій в роботі кількох тисяч вітрових турбін в країнах східної Європи. В серпні 2022 р. російські хакери атакували кіберпростір Естонії, а у березні 2023 р. здійснили кібероперацію проти організації постачання допомоги Україні через територію Польщі.

Ці та подібні факти втручання в справи суверенних держав у системи через кіберпростір привело до прийняття нових актів, постанов та вимог, що стосуються зокрема:

- операційного захисту цифрового фінансового сектору;
- вимог кібербезпеки до продуктів з цифровими елементами;
- захисту засобів зв'язку і операційних систем.

Серед правових актів найважливішою, без сумніву, є Директива Європарламенту та Ради ЄС 2022/2555 від 14.12.2022 р. NIS2 щодо засобів у справі високого рівня кібербезпеки на території Євросоюзу. Країни ЄС погодились диверсифікувати постачальників критичних, інформаційно-комунікаційних технологій. Особливий акцент зроблено на кібербезпеку у військовому секторі.

Війна в Україні стала справжнім «тестом» для Євросоюзу. Визнання України жертвою агресії та всебічна її підтримка і обмеження, або, у більшості випадків, повна від співпраці з агресором – Росією – кардинально вплинули на політичну та господарську діяльність країн-членів Євросоюзу. Творення нових засад безпеки ЄС може дати позитивний поштовх до розвитку економіки, військово-промислового комплексу, незалежності від сировинних ринків та розвитку інтеграційних процесів.

Висновки з проведеного дослідження. Низка геополітичних викликів в міжнародній системі, включаючи агресію Росії проти України, міграційні кризи вивела на перший план проблему забезпечення економічної стійкості та безпеки Євросоюзу [20]. Пандемія виявила ризики поставок критичної сировини до ЄС. Триваюча агресія Росії проти України загострила проблему вразливості ЄС, особливо щодо постачання такого важливого енергоресурсу як газ. Війна в Україні наочно показала вразливість енергогенеруючої та транспортної критичної інфраструктури, проблеми їх безпеки.

Європейська інтеграція, яка історично була інструментом миру та економічного розвитку, набуває нового значення — як механізм формування спільної безпекової політики, здатної реагувати на зовнішні загрози. Формування спільної оборонної стратегії, розвиток енергетичної самодостатності та зміцнення інституційної єдності в межах ЄС є відповіддю на нову реальність. Водночас війна в Україні продемонструвала і обмеження європейських механізмів реагування – залежність від російських енергоносіїв, відсутність ефективного превентивного інструментарію безпеки.

Таким чином, участь України у проєктах оборонної співпраці, інноваційних програмах та енергетичних ініціативах сприятиме зміцненню безпеки всього регіону. Однак для цього необхідна як політична воля з боку ЄС, так і інституційна готовність України до адаптації європейських стандартів. Євроінтеграція, що розпочиналася як економічний проєкт, дедалі більше стає основою для створення нової системи мирного співіснування, де безпека – не лише військова, а й енергетична, кібернетична та інституційна – є спільною відповідальністю.

Література

1. Суходоля О. М. Стійкість критичної енергетичної інфраструктури та життєдіяльності громад. Київ : НІСД, 2024. 160 с.
2. Ліщинський І., Лизун М. Загрози регіональній безпеці в Європі. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія: «Економіка і менеджмент»*. 2020. Вип. 42. С. 102-106.
3. Лазаренко Д., Коваленко Ю., Марченко О. Енергетична безпека країни під час війни: бар'єри та перспективи подолання. *Вісник Хмельницького національного університету. Економічні науки*. 2024. № 1. С. 262-266.
4. Дугінець Г. В., Таран М. В. Енергетична стійкість європейських країн: досвід для України. *Економіка та суспільство*. 2024. Випуск № 65. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-65-118>.
5. Покришка Д. С. Огляд стратегічних документів Європейського Союзу у сфері економічної безпеки. Київ : НІСД, 2024. 41 с. DOI: <https://doi.org/10.53679/NISS-analytrep.2024.12>.
6. Бойко В. Д., Василенко М. Д., Кухаренко С. В. Кібербезпека в ЄС та країнах-членах: генезис проблеми та її підвищення. *Інформаційна безпека людини, суспільства, держави*. 2019. № 3(27). С. 57-69.

7. Демчик О. В., Міршник В. О., Бойчук Д. С. Історія формування Європейського Союзу. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2021. № 12. С. 415-417. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0374/2021-12/105/>.
8. Мартинов А. Ю. Спільна зовнішня та оборонна політика Європейського Союзу. Погляд з України : монографія. Київ : Інститут історії України НАН України, 2009. 262 с.
9. Макаренко М. І., Хомутенко Л. І. Європейська інтеграція. Київ : ЦУЛ, 2018. 344 с.
10. Каменецький М. С. Принцип політичної рівноваги. Київ : Видавництво «Знання України», 2004. Т. 2. 812 с.
11. Ліщинський І., Лизун М. Концептуальні візії регіональної та глобальної безпеки. *Вісник Тернопільського національного економічного університету*. 2020. № 2. С. 148-161. DOI: <https://doi.org/10.35774/visnyk2020.02.148>.
12. Walt S. M. An International Relations Theory Guide to the War in Ukraine. *Foreign Policy*. 08.03.2022. URL: <https://foreignpolicy.com/2022/03/08/an-international-relations-theory-guide-to-ukraines-war/> (дата звернення: 22.01.2025).
13. Івасечко О., Цебенко О. Нова оборонна стратегія ЄС «Стратегічний компас» як відповідь на сучасні гібридні загрози. *The security architecture of European and Euro-Atlantic spaces : Scientific monograph*. 2022. Р. 91-105. DOI: <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-225-8-6>.
14. A brief overview of the European defense industry, available at: https://defence-industry-space.ec.europa.eu/eu-defence-industry/edis-our-common-defence-industrial-strategy_en (access date January 22, 2025).
15. Statistical Review of World Energy 2021. *bp*. URL: <https://www.bp.com/content/dam/bp/business-sites/en/global/corporate/pdfs/energy-economics/statistical-review/bp-stats-review-2021-full-report.pdf%2019.12.2023> (дата звернення: 22.01.2025).
16. A 10-Point Plan to Reduce the European Union's Reliance on Russian Natural Gas. *IEA*, marzec 2022. URL: <https://www.iea.org/reports/a-10-point-plan-to-reduce-the-european-unions-reliance-on-russiannatural-gas> (дата звернення: 22.01.2025).
17. Lyzun M., Vitálišová K., Borseková K. Transformation of trade flows between the EU and Ukraine in the conditions of increasing security risks. *Journal of European Economy*. 2024. № 23(2). P. 289-305. DOI: <https://doi.org/10.35774/jee2024.02.289>.
18. Directive (EU) 2022/2557 of the European Parliament and of the Council of 14 December 2022 on the resilience of critical entities and repealing Council Directive 2008/114/EC. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:32022L2557> (дата звернення: 22.01.2025).
19. Lishchynskyy I., Lyzun M., Kuryliak V., Komar N. Benchmarking of local production systems in Eastern Europe and Ukraine. *Management & Gouvernance*. 2017. № 17. P. 15-26.
20. Directive (EU) 2022/2555 of the European parliament and of the council of 14 December 2022 on measures for a high common level of cybersecurity across the Union, amending Regulation (EU) No 910/2014 and Directive (EU) 2018/1972, and repealing Directive (EU) 2016/1148 (NIS 2 Directive). URL: <https://eur-lex.europa.eu/eli/dir/2022/2555/oj/eng> (дата звернення: 22.01.2025).

References

1. Sukhodolia, O.M. (2024), *Stiikist krytychnoi enerhetychnoi infrastruktury ta zhyttiedialnosti hromad* [Sustainability of critical energy infrastructure and community life], NISD, Kyiv, Ukraine, 160 p.
2. Lishchynskyy, I. and Lyzun, M. (2020), "Threats to regional security in Europe", *Naukovyi visnyk Mizhnarodnoho humanitarnoho universytetu. Seriya: "Ekonomika i menedzhment"*, Iss. 42, pp. 102-106.
3. Lazarenko, D., Kovalenko, Yu. and Marchenko, O. (2024), "Energy security of the country during the war: barriers and prospects for overcoming", *Visnyk Khmelnytskoho natsionalnoho universytetu. Ekonomichni nauky*, no. 1, pp. 262-266.

4. Duhinets, H.V. and Taran, M.V. (2024), "Energy sustainability of European countries: experience for Ukraine", *Ekonomika ta suspilstvo*, Issue no. 65, DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-65-118>.
5. Pokryshka, D.S. (2024), *Ohliad stratehichnykh dokumentiv Yevropeiskoho Soiuzu u sferi ekonomichnoi bezpeky* [Overview of the strategic documents of the European Union in the field of economic security], NISD, Kyiv, Ukraine, 41 p., DOI: <https://doi.org/10.53679/NISS-analytrep.2024.12>.
6. Boiko, V.D., Vasilenko, M.D. and Kukharenko, S.V. (2019), "Cybersecurity in the EU and Member States: the genesis of the problem and its improvement", *Informatsiina bezpeka liudyny, suspilstva, derzhavy*, no. 3(27), pp. 57-69.
7. Demchuk, O.V., Mirshnyk, V.O., and Boichuk, D.S. (2021), "History of the formation of the European Union", *Yurydychnyi naukovyi elektronnyi zhurnal*, no. 12, pp. 415-417, DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0374/2021-12/105/>.
8. Martynov, A.Yu. (2009), *Spilna zovnishnia ta oboronna polityka Yevropeiskoho Soiuzu. Pohliad z Ukrainy* [Common Foreign and Defense Policy of the European Union. The view from Ukraine], monograph, Instytut istorii Ukrainy NAN Ukrainy, Kyiv, Ukraine, 262 p.
9. Makarenko, M.I. and Khomutenko, L.I. (2018), *Yevropeiska intehtratsiia* [European integration], TsUL, Kyiv, Ukraine, 344 p.
10. Kamenetskyi, M.S. (2004), *Pryntsyp politychnoi rivnovahy* [The principle of political equilibrium], Vydavnytstvo "Znannya Ukrainy", Kyiv, Ukraine, 812 p.
11. Lishchynskyi, I. and Lyzun, M. (2020), "Conceptual visions of regional and global security", *Visnyk Ternopil'skoho natsionalnoho ekonomichnoho universytetu*, no. 2, pp. 148-161, DOI: <https://doi.org/10.35774/visnyk2020.02.148>.
12. Walt S. M. An International Relations Theory Guide to the War in Ukraine. *Foreign Policy*. 08.03.2022. URL: <https://foreignpolicy.com/2022/03/08/an-international-relations-theory-guide-to-ukraines-war/> (access date January 22, 2025).
13. Ivasechko, O. and Tsebenko, O. (2022), "New EU Defense Strategy "Strategic Compass" as a Response to Modern Hybrid Threats", *The security architecture of European and Euro-Atlantic spaces: Scientific monograph*, pp. 91-105, DOI: <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-225-8-6>.
14. A brief overview of the European defense industry, available at: https://defence-industry-space.ec.europa.eu/eu-defence-industry/edis-our-common-defence-industrial-strategy_en (access date January 22, 2025).
15. BP (2022), *Statistical Review of World Energy 2021*, available at: <https://www.bp.com/content/dam/bp/business-sites/en/global/corporate/pdfs/energy-economics/statistical-review/bp-stats-review-2021-full-report.pdf%2019.12.2023> (access date January 22, 2025).
16. IEA (2022), *A 10-Point Plan to Reduce the European Union's Reliance on Russian Natural Gas*, available at: <https://www.iea.org/reports/a-10-point-plan-to-reduce-the-european-unions-reliance-on-russiannatural-gas> (access date January 22, 2025).
17. Lyzun, M., Vitálišová, K. and Borseková, K. (2024), "Transformation of trade flows between the EU and Ukraine in the conditions of increasing security risks", *Journal of European Economy*, no. 23(2), pp. 289-305, DOI: <https://doi.org/10.35774/jee2024.02.289>.
18. EURO-Lex (2022), Directive (EU) 2022/2557 of the European Parliament and of the Council of 14 December 2022 on the resilience of critical entities and repealing Council Directive 2008/114/EC, available at: <https://eur-lex.europa.eu/legalcontent/EN/TXT/?uri=CELEX%3A32022L2557> (access date January 22, 2025).
19. Lishchynskyy, I., Lyzun, M., Kuryliak, V. and Komar, N. (2017), "Benchmarking of local production systems in Eastern Europe and Ukraine", *Management & Gouvernance*, no. 17, pp. 15-26.
20. EURO-Lex (2022), Directive (EU) 2022/2555 of the European parliament and of the council of 14 December 2022 on measures for a high common level of cybersecurity across the Union, amending Regulation (EU) No 910/2014 and Directive (EU) 2018/1972, and repealing Directive (EU) 2016/1148 (NIS 2 Directive), available at: <https://eur-lex.europa.eu/eli/dir/2022/2555/oj/eng> (access date January 22, 2025).

Висоцький К.Р.

ЄВРОПЕЙСЬКА ІНТЕГРАЦІЯ В КОНТЕКСТІ ВИКЛИКІВ РЕГІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ

Мета. Дослідження загроз та викликів безпеки для країн Європейського Союзу, які виникли у зв'язку із військовою агресією Росії проти України, та визначення перспектив, які відкриває євроінтеграція для вирішення конфліктів.

Методика дослідження. Для досягнення поставленої мети були використані загальнонаукові та специфічні методи наукового дослідження такі, як аналіз і синтез – для визначення окремих ризиків стійкості Євросоюзу та вивчення прийнятих заходів для подолання небезпек; діалектичний метод наукового пізнання – для розгляду сутності складових економічної стійкості ЄС; абстрактно-логічний – для розробки заходів забезпечення економічної стійкості України з урахуванням досвіду європейських країн. Методологічною основою дослідження є наукові праці зарубіжних та вітчизняних вчених, правові

акти установ Євросоюзу, статистичні дані, матеріали інтернет-ресурсів з питань європейської інтеграції, безпеки об'єктів критичної інфраструктури, кібербезпеки.

Результати дослідження. У статті досліджено трансформацію підходів до забезпечення безпеки та економічної стійкості Європейського Союзу в умовах повномасштабної агресії Росії проти України. Проаналізовано історичні й сучасні аспекти європейської інтеграції як інструменту зміцнення регіональної безпеки, зокрема у контексті формування єдиної оборонної політики ЄС. Встановлено, що Європейська стратегія економічної безпеки розглядає всебічний підхід у поточному, геополітичному та технологічному просторі, який постійно змінюється. Цей підхід включає виявлення, оцінку та управління ризиками для економічної безпеки ЄС. Війна в Україні стала каталізатором перегляду пріоритетів ЄС у сфері безпеки, що зумовило ухвалення нових стратегічних документів, зокрема «Стратегічного компаса» та Європейської оборонно-промислової стратегії (EDIS).

Зважаючи на перспективи інтеграції економіки України в ЄС та необхідність відновлення господарського комплексу в умовах війни, доцільно провести диверсифікацію джерел енергетики та ланцюгів постачання критичної сировини, підвищити енергоефективність.

Наукова новизна результатів досліджень полягає у концептуальному обґрунтуванні ролі європейської інтеграції як механізму вирішення безпекових конфліктів у регіоні. Дослідження доводить, що інтеграційна модель ЄС, зокрема поєднання безпекової політики з економічною взаємозалежністю, здатна формувати нову архітектуру мирного співіснування в умовах сучасної міжнародної системи, орієнтованої на національні інтереси.

Практична значущість результатів дослідження. Подані в роботі пропозиції для зміцнення економічної стійкості України, розроблені на основі європейського досвіду, можна використати при підготовці законодавчих та нормативних актів, включити до стратегічних програм та програм соціально-економічного розвитку як на державному, так і на регіональному рівнях.

Ключові слова: європейська інтеграція, регіональна безпека, енергетична безпека, кібербезпека, економічна безпека, ЄС, загрози, політика безпеки.

Vysotskyi K.R.

EUROPEAN INTEGRATION IN THE CONTEXT OF REGIONAL SECURITY CHALLENGES

Purpose. The aim of the article is to study the threats and security challenges for the countries of the European Union that have arisen in connection with Russia's military aggression against Ukraine, and to identify the prospects that European integration opens up for conflict resolution.

Methodology of research. General scientific and specific methods of scientific research were used to achieve this set goal, such as problem analysis and synthesis of solutions – to identify individual risks to the EU's stability and study the measures taken to overcome the dangers; dialectical method of scientific knowledge – to consider the essence of the components of the EU's economic stability; abstract and logical – to develop measures to ensure Ukraine's economic stability, taking into account the experience of European countries. The methodological basis of the study is the scientific works of foreign and domestic scientists, legal acts of the EU institutions, statistics and materials of Internet resources on economic resilience, economic resilience, critical infrastructure security, and cybersecurity.

Findings The article examines the transformation of approaches to ensuring the security and economic stability of the European Union in the context of full-scale Russian aggression against Ukraine. The historical and modern aspects of European integration as a tool for strengthening regional security are analysed, in particular in the context of the formation of a common EU defence policy. It is established that the European Economic Security Strategy considers a comprehensive approach in the current, geopolitical and technological space, which is constantly changing. This approach includes the identification, assessment and management of risks to the economic security of the EU. The war in Ukraine became a catalyst for the revision of the EU's security priorities, which led to the adoption of new strategic documents, in particular the "Strategic Compass" and the European Defence Industrial Strategy (EDIS).

Considering the prospects for the integration of Ukraine's economy into the EU and the need to restore the economic complex in wartime, it is advisable to diversify energy sources and supply chains of critical raw materials, and increase energy efficiency.

Originality. The scientific novelty of the research results lies in the conceptual substantiation of the role of European integration as a mechanism for resolving security conflicts in the region. The study proves that the EU integration model, in particular the combination of security policy with economic interdependence, is capable of forming a new architecture of peaceful coexistence in the conditions of the modern international system focused on national interests.

Practical value. The proposals presented in the paper for strengthening the economic stability of Ukraine, developed on the basis of European experience, can be used in the preparation of legislative and regulatory acts, and included in strategic programs and programs of social and economic development at both the state and regional levels.

Key words: European integration, regional security, energy security, cybersecurity, economic security, EU, threats, security policy.